

Kansen bieden tot een brede en blijvende cultuurparticipatie

KUNSTEDUCATIE IN HET LEERPLICHTONDERWIJS

Marleen Baeten

In België zijn alle kinderen en jongeren tussen zes en achttien jaar verplicht om naar school te gaan. Een gedroomde kans om iedereen de nodige culturele bagage te bezorgen om als volwassene aan kunst en cultuur te participeren. Wordt die kans ook ten volle benut?

Kunst en cultuur in het huidige onderwijsbeleid

Wie de inhoudstafel van de *Beleidsnota Onderwijs en Vorming 2000-2004* van minister Marleen Vanderpoorten overloopt, moet al goed zoeken om iets over kunsteducatie in het leerplichtonderwijs te vinden. Eén van de negentien operationele doelstellingen en projecten luidt 'Emancipatie via het kunstonderwijs stimuleren' en omvat twee items: '1. Een artistieke dimensie in het leerplichtonderwijs realiseren; 2. Het deeltijds kunstonderwijs ondersteunen.'

In punt 1 wordt het uitgangspunt voor muzische en kunstzinnige vorming in het leerplichtonderwijs geformuleerd: 'Meer en meer blijkt men kunst als een inherent deel van onze leefcultuur te benaderen. Alle vormen van kunstexpressie en cultuurproductie moeten deel uitmaken van de basisvorming die het onderwijs biedt'. In het basisonderwijs (kleuter- en lager onderwijs) staat de beleving centraal; het secundair onderwijs wil 'kansen bieden tot een brede participatie aan – en een blijvende belangstelling voor cultuur'. Het deeltijds kunstonderwijs en het kunstsecundair onderwijs bieden mogelijkheden tot verdieping en specialisatie. (volledige tekst: zie document 1, pag.54)

Twee jaar later, in de *Beleidsbrief Onderwijs en Vorming 2002-2003*, is de samenwerking tussen cultuur en onderwijs één van de achttien beleidspunten. Doelstellingen die in de lijn liggen van de onderwijskundige vernieuwingen krijgen er het gezelschap van bevoegdheidsoverschrijdende intenties. Dat dit rechtstreeks het gevolg is van het *Protocol van samenwerking met betrekking tot cultuur en onderwijs* dat de bevoegde ministers, Bert Anciaux en Marleen Vanderpoorten, afsloten in februari 2002, blijkt uit het feit dat de door de minister geformuleerde doelstellingen volledig samenvallen met de doelstellingen van het protocol (zie document 2, pag.54).

In het protocol engageerden de ministers van Onderwijs en Cultuur zich om 'in gezamenlijk overleg een beleid te ontwikkelen op de verschillende niveaus waar de beleidsdomeinen cultuur en onderwijs elkaar raken: de schooltijd, de vrije tijd, de professionele tijd.' (*Protocol van samenwerking met betrekking tot cultuur en onderwijs*, Hoofdstuk I. Art.1. §1.). Het structureel overleg vindt plaats in drie adviesgroepen (schooltijd, vrije tijd, professionele tijd) en een stuurgroep, met vertegenwoordigers uit beide departementen en de diverse betrokken praktijkvelden. Op 4 april 2003 publiceerden zij op het internet een eerste aanzet in de vorm van een sneuvel-/discussietekst over het op te richten Steunpunt Cultuur-Onderwijs en startten ze een gespreksronde met de betrokken praktijkvelden. In het najaar 2003 hoopt men op basis hiervan een definitieve opdrachtsverklaring voor het Steunpunt Cultuur-Onderwijs te kunnen uitschrijven. Omwille van dit gegeven en deze timing weigerden de bevoegde medewerkers van minister Vanderpoorten een interview over 'kunsteducatie in het onderwijsbeleid' in dit *Etcetera*-nummer: 'Het onderwerp ligt op dit ogenblik uiterst gevoelig.' We houden het dus bij een beschrijving van de huidige positie van kunsteducatie in het leerplichtonderwijs en plaatsen daar enkele kanttekeningen bij.

Eindtermen: een visie op onderwijs

In 1991 besliste het Vlaams Parlement om eindtermen in te voeren als één van de pijlers van kwaliteitsopvolging in het onderwijs. De onderwijsoverheid zou per onderwijsniveau een aantal minimumdoelen formuleren op het vlak van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die *na te streven* zijn ('ontwikkelingsdoelen', met name voor het buitengewoon en het kleuteronderwijs) of *noodzakelijk en bereikbaar* ('eindtermen', met name voor het lager onderwijs, het algemeen, beroeps-, kunst- en technisch secundair onderwijs). De ontwikkeling, bekrachtiging en implementatie van die eindtermen en ontwikkelingsdoelen werd een langdurig proces. Vanaf het schooljaar 1998-1999 traden ze in werking in het basisonderwijs; een schooljaar eerder, in de eerste graad (= de eerste twee jaren) gewoon secundair onderwijs. Het decreet tot bekrachtiging van de eindtermen van de tweede en derde graad gewoon secundair onderwijs werd pas in januari 2002 gestemd en treedt sinds dit schooljaar jaarsgewijs vanaf het eerste jaar van de tweede graad secundair onderwijs in werking. Concreet: de leerlingen die nu in het derde jaar secundair onderwijs zitten, zijn de eersten op wie dit decreet van toepassing is.

Wat is er nieuw aan de eindtermen? Wanneer je de overzichten per onderwijsniveau overloopt, springen nieuwe leergebieden en leergebiedoverschrijdende vaardigheden en kennis in het oog. In het lager onderwijs tref je naast de leergebieden taal (Nederlands en Frans), wereldoriëntatie, wiskunde en lichamelijke opvoeding ook muzische vorming, leren leren en sociale vaardigheden aan. In het secundair onderwijs werden de traditionele vakken in de eerste graad aangevuld met technologische opvoeding én met vakoverschrijdende eindtermen: gezondheidseducatie, leren leren, milieu-educatie, opvoeden tot burgerzin, sociale vaardigheden. In de tweede en